

– Daniel Cruz –

**Psicòleg Clínic.
Psicoterapeuta. Membre
de la junta directiva de
SEYPNA². Responsable
de Formació i Docència
de Salut Mental
Comunitària, Hospital
Sant Joan de Déu.
(Barcelona, Espanya).**

Salutació ¹

La revista *eipea* és una publicació de referència en l'àmbit de la infància i l'adolescència amb autisme per la seva qualitat i riquesa de continguts. És un honor personal poder fer una aportació en aquest espai on m'han precedit alguns dels meus mestres i amics. El meu agraïment a l'equip d'*eipea* per l'oportunitat.

El meu contacte professional amb aquestes problemàtiques tan severes es va desenvolupar inicialment en l'àmbit de la consulta ambulatoria. Vaig poder aprofundir en el treball psicoterapèutic amb infants i adolescents afectats pel que entre professionals seguim anomenant "Asperger", malgrat la seva desaparició com a categoria diagnòstica en les darreres edicions de les classificacions diagnòstiques més conegudes. L'abordatge psicoterapèutic em sembla un tema d'especial rellevància atesa la tendència en alguns sectors a limitar els tractaments psicològics a allò psico-educatiu i/o rehabilitador, que ja compta amb les seves pròpies indicacions, però que en absolut són les úniques possibles. En molts d'aquests casos, és possible establir un procés psicoterapèutic en què es fa present la consciència de les seves dificultats i del patiment psíquic implícit, amb capacitat per transmetre el món intern, per modificar aspectes del funcionament i millorar l'adaptació a diferents situacions.

Com a coordinador del Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil (CSMIJ) del Garraf de l'Hospital Sant Joan de Déu (1994-2011), vaig entrar en contacte amb la dimensió del treball en xarxa amb aquests casos, principalment amb el Centre de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç (CDIAP), amb l'Equip d'Assessorament Psicopedagògic (EAP) i amb els centres educatius ordinaris que disposaven d'aules de suport especial. Va ser una col·laboració fructífera que va contribuir a la creació de les primeres unitats terapèutiques i educatives dins dels centres d'educació ordinària. Tot i les limitacions que puguin tenir els recursos, tot apropament entre els camps educatiu i

clínic contribueix a generar millores significatives en l'abordatge del trastorn d'aquests menors.

Va ser el meu pas com a coordinador del CSMIJ del Vallès Oriental, pertanyent també a l'Hospital Sant Joan de Déu (2012-2019), on el treball interdepartamental en l'abordatge dels infants amb TEA va assolir un desenvolupament que mereix ser reivindicat. Hi van tenir un paper destacat Rafael Villanueva, coordinador clínic del CDIAP, Josep Maria Brun, assessor del CDIAP, Manel Gener, director de l'EAP, així com l'excel·lent equip de professionals del Centre d'Educació Especial (CEE) Montserrat Montero de Granollers. Des de feia temps hi havia en aquest territori una coordinació fluida entre els diferents recursos que atienien aquest tipus de casuística. Aprofitant aquesta bona dinàmica de treball es va pensar en crear un espai que fos tant formatiu com d'intercanvi professional al voltant de casos concrets (aquesta experiència s'ha presentat a diferents congressos i ha estat objecte de diverses publicacions)^{3,4}. Durant el curs acadèmic, aquest seminari de formació s'organitzava mitjançant la programació de sis sessions de dues hores de durada, a les quals assistien un grup d'aproximadament unes 30 persones, que incloïa representants del CDIAP, de l'EAP, del CEE, del CSMIJ i d'unes cinc escoles que presentaven per torn al seminari el cas d'un alumne amb TEA, acudint de cada escola la tutora, la mestra d'educació especial i la direcció del centre. A cadascuna de les sessions es presentava en profunditat un cas (des d'Educació es parlaria d'un alumne/a), amb l'autorització prèvia de la família. S'explicava la trajectòria al centre, les intervencions realitzades pels diferents recursos i la situació i problemàtica actual, tot això il·lustrat també amb diferents vídeos on s'observava la seva conducta al centre docent en diferents moments i situacions. A partir d'aquí es generava un col·loqui obert entre tots els assistents, cercant comprendre què li passava i com trobar estratègies per ajudar-lo a millorar en la

¹ Traducció realitzada per l'Equip *eipea* de l'original en castellà.

² Sociedad Española de Psiquiatria y Psicoterapia del Niño y del Adolescente.

³ Cruz, D. et al. Programa de soporte a los docentes de alumnos con TEA. *Cuadernos de Psiquiatria y Psicoterapia del Niño y del Adolescente*, 2014; 57, 61-67

⁴ Cruz, D. i Villanueva, R. (2020). Importancia del trato en la escuela como factor terapéutico en TEA. *Temas de Psicoanálisis*, 19. Recuperat de: <https://www.temasdepsicoanálisis.org>

seva adaptació. D'aquesta manera, s'entrecreuaven les mirades pedagògica i clínica; la impressió era que apreníem els uns dels altres i es rescatava allò valuós de la feina de cadascú. Aquest seminari va tenir molt bona acollida al llarg d'anys, es va posar en marxa amb el mateix format a altres parts del territori (amb la participació del CEE Can Vila i del CSMIJ Mollet) i es va aplicar també a la problemàtica dels Trastorns de Conducta lligats al TEA en l'alumnat de secundària ⁵, aquesta vegada sense la participació del CDIAP per tractar-se d'una franja d'edat de l'alumnat superior als sis anys i amb la incorporació del Centre de Recursos Educatius per als Alumnes amb Trastorns del Desenvolupament i la Conducta (CRETDIC) de la zona.

Aquesta experiència il·lustra les possibilitats de col·laboració quan es fa un pas més enllà de la coordinació, quan es comparteix el cas i es treballa junts des de les diferents mirades i aportacions, enriquint-se mútua-

ment sense perdre la pròpia especificitat. Sabem que el treball amb trastorns mentals greus, com és el cas del TEA, comporta l'exposició a vivències emocionals intenses que poden resultar perturbadores. Sense el suport i la formació necessaris, hi ha el risc de caure en el desànim, de generar malestar, de defensar-se d'aquestes emocions amb un distanciament. A nivell de la xarxa, l'amenaça pot ser caure en un funcionament fragmentat, on faltaria la coherència i la continuïtat entre els diferents equips que intervenen al voltant d'un mateix cas. El treball desenvolupat en aquest seminari permetia resultats molt encoratjadors, tant en l'evolució dels casos com en la motivació dels professionals.

El temps per pensar i la pluralitat imprescindible de les mirades formen part de la productivitat ben entesa en l'assistència als trastorns greus de salut mental en menors. La Revista *eipea* n'és un bon exemple. ●

⁵ López, N; Feixas, C; Gener, M. i Cruz, D. Mans de drap. Abordatge interdisciplinari de l'alumnat amb trastorns de conducta. *Àmbits de Psicopedagogia i Orientació*, 2018; 48, 73-93.